

Facila helplingvo kiel Esperanto estas akre dezirata de ni Orientanoj pli multe ol Okcidentanoj. Solvo de lingvo aŭ alpreno de unu komuna lingvo internacia estas urĝe necesa por medicinistoj tutmondaj!

Esperanto kaj Medicino

Teorie unu komuna lingvo kiel Esperanto estas sendube utila por medicino. Sed, kia estis kaj estas la fakto? Mi citos aferojn pri evoluo de Esperanto en Japanujo. Laŭ la »Bibliografio de Medicina Literaturo aperanta en Japanujo« eldonita en 1956 de la Japana Esperanto-Instituto, Tokio, ni jam havis 1.010 esperantajn skribaĵojn en medicino, kiuj konsistis el 147 Esp. originaloj, 296 Esp. resumoj, 22 terminaroj kaj 545 ne-aŭtoraj resumoj. En 1955 Prof. D-ro S. Nishi eldonis grandan jubilean verkon de anatomiaj artikoloj kaj en 1961 libron esperantan »Nia korpo, anatomio kaj fiziologio de la homo por laikoj«. Prof. D-ro Seiji Kato eldonis en 1959 Esperantan »Lernolibron de Oftalmologio«, kiu estas bona teksto por studentoj medicinaj. Estas klare, ke tiuj ĉi tri estas pruvo de japana kontribuo al Esperanto en medicino. Mi volas aldone diri, ke Esperanto estas facila lingvo ne nur al la japano, sed ankaŭ al ĉiuj aziaj popoloj. Esperanto helpis al ni por diskonigi niajn laborojn al eksterlando. Ĝi montris al ni facilecon en skribadounuflanke kaj montris ankaŭ aliflanke al ni valoron kiel bona internacia komunikilo. Esperanto estas pli bonveniginda por la japano ol aliaj naturaj lingvoj pro ĝia facileco kaj logikeco. Ni taksas Esperanton alte kaj volas vidi la Internacian Lingvon en medicina rondo en la estonteco, kiu progresigos medicinon de diversaj nacioj, kiu kontribuos al kontaktiĝo de samprofesianoj de diversaj nacioj en la mondo, kaj kiu unuigos medicinon, kiu estas posedaĵo efektive de la tuta homaro!

Esperanto en Eŭropo

Mi ne devas forgesi citi ĉe tie la meriton de multaj medicinistoj kaj medicinaj ĵurnaloj de la tuta mondo, precipe de Eŭropo, kiuj sin okupis pri alpreno de Esperanto en siaj originalaj kaj resumaj skribaĵoj. Interalie mi volas nomi »Journal de Medicine de Lyon«, kiu daŭre uzadis nian lingvon kaj en 1961 eldonis luksan jubilean kajeron de la 1.000-a numero, kiu havis multe da esperantaj resumoj. En Eŭropo kaj Usono, la principo de helpa lingvo estas tute sama kiel en Azio. Sendube unu internacia lingvo, neŭtrale homa, devas esti alprenita kiel oficiala lingvo en frua estonteco — por evoluigi la medicinon.

Tasko de Esperantistoj-Medicinistoj

Por montri praktikecon de Esperanto ni devas skribi ĉiam denove originalojn kaj resumojn en Esperanto. Kaj, samtempe ni volas havi modernan vortaron medicinan. La »Esperanta Teknika Medicina Vortaro«, verkita de D-ro Briquet, 1932, servis longe al ni. Sed oni nun bezonas renovigitan eldonon, kiu enhavos multe da pli novepokaj terminoj. La dua tasko estas plifortigi medicinan fakkunvenon de la

Universala Esperanto-Kongreso kaj subteni plimulte la »Medicinan Revuon« eldonitan de Prof. Suzuki en Japanujo. La lasta tasko estos alpreno de Esperanto kiel unu oficiala lingvo en internaciaj kongresoj kuracistaj. Oni bezonos multe da tempo! Ni marŝu kun kredo paŝo post paŝo kaj realigu unu celon post alia kun senlaca laboro. La estonteco estos nia!

40:611 (100)

LINGVAJ PROBLEMOJ KAJ INTERNACIA DIVERSECO EN LA ANATOMIA PRISKRIBO

de Prof. D-ro Pablo Santamaría—Arnaiz

Post plurfojaj provoj la anatomiistoj 1955 fine sukcesis konsenti pri internacia nomenklaturado valida oficiale kaj ĝenerale.

La »nomina anatomica« publikigitaj okaze de la kongreso de Parizo kaj akceptitaj en ĉiuj landoj nomas preskaŭ ĉiujn detalojn de la homa korpo pere de substantivoj kaj adjektivoj elprenitaj precipe el la lingvo latina, tre malofte el la greka aŭ la araba. Ĉu oni povas sekve konsideri kiel solvitajn la problemon de la anatomia lingvo koncerne al internacia interkompreniĝado? Tute ne!

Hodinaŭ mi volas provi pritrakti la grandnombrajn nesolvitajn problemojn kiuj supermezure malfaciligas la legadon kaj eĉ pli la tradukadon de anatomi-sciencaj laboraĵoj kaj lernolibroj.

Estas kompreneble, ke anatomia priskribo estus tro ofte ŝarĝita de fremdvortoj, se oni uzus ĉiam la internacian nomenklaturon de Parizo. Sekvas, ke la sciencaj laboraĵoj kaj lernolibroj laŭeble evitas la latinajn nomojn, se la propra nacilingvo havas vorton konforman.

Facile oni povas konstati, ke ekzemple la nomoj **Lingua, Cor, Pulmo, Medulla spinalis, Ren** preskaŭ neniam estas uzataj. Tiu tradukebleco de la nomoj latinaj estas observebla plej klare en la lingvoj romanaj kies parenceco al la latina estas tre intima.

Pro tio estas kompreneble, ke la lingvoj romanaj rezistas plej al la uzado de la nomenklaturado latina.

El mia propra sperto mi povas rakonti, ke baldaŭe post la oficialigo de la internacia nomenklaturado de Parizo mi faris sciencajn laboraĵojn kaj sendis ĝin al revuo por publikigo. Mi estis skribinta la laboraĵojn france, sed zorgeme transpreninta ĉiujn anatomiajn nomojn el la internacia nomenklaturado. La eldonisto de la revuo tradukis ĉiujn nomojn latinajn en la francan lingvon, tiel ke la laboraĵo publikita ĉavas tute neniujn nomojn latinajn. Mi mencias, ke la revuo estas eldonata en Basel, kie en la jaro 1895 oni faris la unuan provon por fiksi internacian anatomian nomenklaturon. La revuo ankaŭ publikigas laboraĵojn en germana lingvo, kiuj memkompreneble enhavas nomojn latinajn.

Tamen nu nur la lingva beleco de la priskribo de la organismo suferas pro la enkonduko de fremdvortoj, sed ankaŭ en grandnombraj

kazoj ĝia klareco. Lingvoj, kiuj — kiel la rusa — pro sia strukturo ne pre postulas la deklinacion de la substantivo, ne permesas oftan uzon de nedeklinacieblaj vortoj, pro tio ke ili facile povas kaŭzi konfuzon.

Eksemple en tiaj lingvoj ne estas eble distingi »musculus de la arterio« kaj »arterio de la musculus«.

Verŝajne la germanaj lingvoj estas la plej adoptkapablaj por uzi la nomojn latinajn. Tio povus komprenigi ke, kiam la latina lingvo ĉesis esti la oficiala scienca lingvo, la anatomiistoj el tiuj lingvaj landoj tamen konservis la nomojn latinajn. Kaj pli poste preskaŭ ĉiuj provoj por fiksi latinan nomenklaturon internacian estas faritaj en la regiono de la ĝermanaj lingvoj.

Tamen la praktiko ankaŭ tie havas iom alian aspekton. Mi ne volas plilongigi mian raporton pere de multaj ekzemploj, sed sufiĉu noti, ke neniuj germana aŭtoro nomas la... »Folliculi lymphatici«, kiel devus esti sekve de la internacia nomenklaturado, sed ke li nomas ilin aliel. La vorto **medulla** signifas kutime medolon. Sed en la germana anatomio medolo signifas la plilongigaĵon de la mjolo (-spina cerbo), kiu estas tre diversspeca de »medolo«. Pripensante, ke francoj, italoj kaj hispanoj kutime uzas propran vorton »medolo« malmulte modifitan el la latina lingvo en ĝia vera senco, oni ekkonas ke la latina nomenklaturado ofte konfuzigas anstataŭ faciligi la interkompreniĝadon.

Malgraŭ ĉiuj menciitaj mankoj la internacia nomenklaturado havas meriton: Pere de ĝi ĉiuj aŭtoroj de la mondo havas komunan vorton por ĉiu koncepto. Tiujn universalajn vortojn oni devus — laŭ mia opinio — uzi nur kiel purajn nomojn por la almeto de skribo al bildoj, skemoj k. t. p.; tamen ili plej ofte estas tro formalaj por miksi ilin kun la vortoj de alia lingvo en priskribo aŭ rakonto.

La anatomia priskribo bezonas ekzaktecon kaj koncizecon, kiuj enhavas la klarecon; tio malfaciliĝas pere de la malsimplaj, »Nomina anatomica« ofte de kvar aŭ kvin vortoj kunmetitaj; aliflanke tiuj »Nomina anatomica« tute ne forigas la diversecon de la priskribo anatomia.

La situacio anatomia bezonas por priskribo vortojn, kiuj estu transprenitaj el la ĉiutaga lingvo. Ĉiu lingvo evoluigis laŭvolajn anatomiajn vortojn por tiu celo, sed bedaŭrinde tiuj vortoj ne estas unueaj en la diversaj lingvoj.

Tiel la francaj vortoj »dedans« kaj »dehors«, uzataj en la anatomio, ne signifas la normalajn situaciojn de »interne« kaj »ekstere« sed nur difinas la distancon de la mezlinio. En aliaj lingvoj la analoga uzo de »interne« kaj »ekstere« estus nekomprenibla.

Por montri la lokon kil estas nervo, la anatomiisto germana diras: la nervo kuŝas en... la franco: la nervo pasastrans...., la anglo: la nervo okupas..., la hispano: la nervo glitas.... Por montri la lokon, kie arterio pli granda daŭriĝas pere de arterio pli malgranda, la aŭtoro germana diras: la arterio debranĉigas... la franco aŭ hispano: la arterio naskiĝas kaj la anglo: la arterio ekstaras. En tiuj ekzemploj oni povas ekkoni la grandajn kaj oftajn problemojn de sciencaj tradukadoj.

Sed eĉ pli malfacila estas la ofta kazo, ke lingvo ankoraŭ ne evoluigis analogan vorton por anatomia koncepto. Tiu kazo ofte oka-

sas pro la diversaj direktoj de esploro kaj scienco en la diversaj landoj.

En la anatomio funkcia estas germanaj vortoj — kiel »Hauptstück« kiel nomo de parto de la reno — kiuj en la franca lingvo ne havas analogan koncepton. Kontraŭe ankaŭ en la topografia anatomio — preskaŭ monopoligita de la francoj — estas konceptoj kiel »rapports«, kiuj nur tre malfacile povas esti tradukataj en la germanan lingvon. En tiaj kazoj oni trovas eĉ malsamajn terminojn en la sama lingvo enkondukitaj de pluraj tradukistoj.

Ne estas necese aldiri pliajn ekzemplojn al tiu temo. Fine mi deziras diri, mi ne intencas kritiki la Internacian Anatomian Nomenklaturon. Kontraŭe, mi rigardas ĝin kiel unuan paŝon, kiu klare demonstracias la deziron de la sciencistoj de ĉiuj landoj por interkompreniĝado.

Sed la Internacia Nomenklaturado ne sufiĉas, se oni celas la plenan unuecon de la anatomia lingvo, ĉar la anatomio ne bezonas terminojn senvivajn kaj regidspiritajn sed lingvon vivan, kapablan por adapti ĉiam kaj tuj al la evoluo de la scienco.

Estas superflue menci, ke pro sia ekzakteco, sia kapableco formi novajn vortojn, kaj pro sia karaktero de lingvo planita, kiu ne konas antaŭjuĝon por aŭ kontraŭ certaj terminoj, Esperanto povos pleje servi al la anatomio.